

TERMINOLOGIJA IN RAZVOJ NAKLONSKE MODIFIKACIJE INTENZITETE

Naklonskost in intenziteta v različnih jezikoslovnih tradicijah

Vprašanje terminologije na področju naklonskosti/modalnosti in vrednotenja predstavlja zadnja desetletja eno osrednjih problematik sodobnega jezikoslovja. Posebej razpršena in terminološko neenotna je obravnava tistih jezikovnih sredstev, katerih funkcija je vplivanje na moč, intenziteto oziroma stopnjo pomena izrečene trditve. Gre za pojave, ki jih v tem prispevku obravnavamo pod skupnim pojmom naklonska modifikacija intenzitete. Terminologija, povezana z naklonskostjo in modifikacijo intenzitete, se v različnih jezikoslovnih tradicijah razvija neenotno, kar otežuje primerjalne raziskave in medjezikovno prenosljivost ugotovitev. Prispevek se osredotoča na primerjalno obravnavo temeljnih pojmov v anglo-ameriški in slovenski literaturi ter nekaterih bližnjih jezikoslovnih tradicijah, kot italijanski, hrvaški in srbski, sistematično razjasnitev teh pojmov in na njihovo umestitev v širši teoretski okvir, ki vključuje tudi sodobne razprave o nasilnem in nenasilnem govoru.

V mednarodni literaturi (glej: Bowers 1963; Bally 1965; Lakoff 1972; Lyons 1977; Palmer 2001 (1986); Preiss 1986; Stubbs 1996; Markkanen, Schröder 1997; Buller idr. 2000; Hunston, Thompson 2000; Martin 2000; Martin, White 2005; Barker 2002; Puntoni idr. 2009; Rick 2010; Trbojević 2011; Zvekić-Dušanović 2011; Burgers, De Graaf 2013; Palić 2014; Thompson, Alba-Juez 2014; Gutzmann, Turgay 2015; Morzycki 2015; Nuyts, van der Auwera 2016; Vainik, Brzozowska 2019; Sbisà 2023 idr.) se to raziskovalno polje intenzivneje razvija od šestdesetih let 20. stoletja dalje, zlasti v sedemdesetih in osemdesetih letih, ko se začne prepletati z razvojem pragmatike in diskurzni študij. V angleški jezikoslovni tradiciji prevladuje pojem *modality*, ki vključuje širok

spekter pomenov, od epistemičnih in deontičnih razmerij do izrečenega. Ob njem se pojavijo še drugi termini in koncepti, ki se nanašajo na naklonskost kot celoto, npr. *evaluation, appraisal, modification*. Za izražanje ožjih vidikov stopnjevanja in intenzitete se uporabljajo izrazi *intensity, intensification, degree modification, mitigation/reinforcement phenomena, hedging, vagueness, evidentiality*. V okviru funkcijske slovnice in teorije vrednotenja (*appraisal theory*) se je uveljavil termin *graduation*, ki označuje sistematično uravnavanje intenzitete vrednotenja. Pomembno je, da se ta pojem ne omejuje na prislove stopnje (npr. *very, extremely*), temveč zajema tudi leksikalne izbire, metaforičnost in sintaktične poudarke (Martin, White 2005). Posebno skupino predstavljajo izrazi za konkretna jezikovna sredstva, kot so *intensifiers, boosters, detensifiers, downtoners, mitigators, hedges* in drugi. Angleška terminologija tako jasno poudarja diskurzno in interpersonalno razsežnost intenzitete.

V slovenskem jezikoslovju se kot temeljni pojem uveljavlja *naklonskost* kot sopomenka *modalnosti*, ki označuje odnos govorca do proposicije, dejanskosti in naslovnika. Za izražanje intenzitete se uporabljajo različni termini: *stopnjevanje, intenzifikacija, modifikacija stopnje in jakost*. Toporišič (2004) v okviru teorije upovedovanja *stopnjevost* obravnava kot eno izmed upovedovalnih določitev, vendar opozarja na njeno prepletanje z drugimi naklonskimi kategorijami, kot so čustvenost, gotovost in poudarjenost. V sodobnejših razpravah se *naklonska modifikacija intenzitete* (Mikolič 2020) kaže kot samostojna kategorija, ki ni zgolj leksikalno ali sintaktično sredstvo, temveč se lahko izrazi z jezikovnimi sredstvi na vseh jezikovnih ravneh, nosi pa tudi pragmatično in diskurzno funkcijo.

V italijanskem jezikoslovju se pojem *modalità* uporablja za opis naklonskih pomenov, medtem ko se intenziteta izraža s termini *intensità, gradazione* in *rafforzamento/attenuazione*. Posebnost italijanske tradicije je izrazita pragmatična usmerjenost, saj se stopnjevanje pogosto obravnava v okviru strategij diskurzne vljudnosti in retorične učinkovitosti. Intenziteta je tako razumljena kot sredstvo za uravnavanje ilokucijske sile in odnosov moči v diskurzu (Sbisà 2023: 105–128), kar se konceptualno približuje sodobnim pristopom analize diskurza.

V hrvaški in srbski jezikoslovni literaturi sta v rabi pojma *modalnost* in *modalitet*, pogosto kot prevod angleškega *modality*. Za intenziteto se uporabljajo

izrazi *intenzitet*, *gradacija* in *pojačavanje/ublažavanje*. Zvekić-Dušanović (2011) poudarja, da stopnjevanje deluje kot nadpomenka različnih naklonskih kategorij, saj omogoča izražanje stopenj gotovosti, obveznosti ali vrednotenja. Tudi v tej tradiciji je aktualna razprava o razmerju med modalnostjo in pragmatiko, kar omogoča natančne analize diskurznih učinkov intenzitete jezika.

Primerjalni pregled kaže, da se v vseh obravnavanih tradicijah intenziteta razume kot dinamična kategorija, ki presega meje leksike in skladnje. Angleško-ameriška terminologija poudarja predvsem diskurzno vrednotenje, italijanska pragmatično-retorično dimenzijo, slovenska razmerje med propozicijo in upovedovalnimi določitvami, ki imajo vpliv na vse jezikovne ravnine, hrvaška in srbska pa povezavo med modalnostjo in stopnjevanjem kot semantično-pragmatično kategorijo. Posledica dinamičnosti tega pojava je tudi njegova terminološka pestrost.

Različna teoretična izhodišča in terminološka raznolikost

Raziskave intenzitete jezika se praviloma umeščajo v širši okvir naklonskosti oziroma modalnosti. Že Bally (1965) opozarja, da naklonske prvine jezika izražajo sporočevalčev odnos do vsebine in do naslovnika, pri čemer intenziteta predstavlja enega ključnih mehanizmov tega odnosa. Podobno Lyons (1977) in Palmer (2001 [1986]) naklonskost razumejo kot semantično-pragmatično kategorijo, ki omogoča gradacijo gotovosti, nujnosti, verjetnosti in vrednotenja.

V diskurznih in vrednotenjskih pristopih (Hunston in Thompson 2000; Martin in White 2005) se intenziteta pogosto povezuje s pojmom ocenjevanje (*appraisal*), znotraj katerega je stopnjevanje (*graduation*) opredeljeno kot temeljni mehanizem regulacije pomena. Stopnjevanje omogoča bodisi kvantitativno bodisi kvalitativno prilagajanje vrednotenja ter s tem vpliva na interpretacijo diskurza.

Terminološka raznolikost je deloma posledica različnih teoretskih izhodišč: pragmatični in sociolingvistični pristopi intenziteto obravnavajo kot sredstvo vzpostavljanja medosebnih odnosov in razmerij moči (Lakoff 1972; Stubbs

1996; Thompson in Alba-Juez 2014), medtem ko se ožji jezikoslovni pristopi (Morzycki 2015) osredotočajo na semantiko pridevnikov in prislovov.

Razvoj pojma naklonskosti in modalni sistemi

Modalnost je v jezikoslovju tradicionalno opredeljena kot odnos govorca do propozicije in do zunajjezikovne dejanskosti (Lyons 1977; Palmer 2001). Razlikujejo pa se modeli, v okviru katerih so ti odnosi sistematizirani.

Charles Bally (1965) je uveljavil tridelni model, ki ločuje spoznavno, čustveno in volitivno razsežnost govoreče subjektivitete. Ta delitev sovpada s psihološkimi procesi in je močno vplivala na kasnejše jezikoslovne obravnave. Nasprotno John Lyons zagovarja binarni sistem, v katerem razlikuje epistemično in deontično modalnost, kar se je izkazalo za prevladujoč model v številnih tipologijah (glej Zvekić-Dušanović 2011).

Po Zvekić-Dušanović (2011) je pomembna tudi delitev na zunanjo in notranjo naklonskost: prva izraža odnos govorca do dejanskosti in naslovnika, druga pa odnos subjekta do propozicijskih sestavin. Prav zunanja naklonskost je ključna za razumevanje intenzitete kot diskurznega in medosebnega pojava.

Prelom v razumevanju naklonskosti je prinesel funkcijski strukturalizem, zlasti Hallidayeva funkcijska slovnica (1985), ki modalnost umešča v medosebno metafunkcijo jezika. Naklonski pomeni se oblikujejo tam, kjer se prepletajo pomen, odnos in družbena interakcija.

Na tej osnovi sta Martin in White (2005) razvila teorijo vrednotenja (*appraisal*), ki predstavlja enega najvplivnejših sodobnih modelov naklonskosti. Njuna shema poleg odnosa (*attitude*) in zavezanosti resničnosti (*engagement*) vključuje tudi stopnjevanje (*graduation*), ki omogoča regulacijo intenzitete vrednotenja. Stopnjevanje je tako prepoznano kot osrednji mehanizem naklonske modifikacije.

Intenziteta jezika kot stopnjevanje pomena in uravnavanje ilokucijske sile

Kot je že leta 1963 poudaril John Waite Bowers, je intenziteta jezika zmožnost označevanja stopnje, po kateri se sporočevalčev odnos do zunajjezikovne stvarnosti odmika od nevtralnega. Gre za dvosmeren proces: na eni strani za krepitev oziroma jačanje pomena, na drugi pa za njegovo šibitev.

Vprašanje nevtralnosti oziroma norme pa ni univerzalno, temveč je kulturno in družbeno pogojeno. Livnat in Sovran (2001) opozarjata, da je zaznava intenzitete vedno vpeta v vrednotni sistem skupnosti, ki določa, kolikšna mera poudarka je v določenem kontekstu pričakovana ali sprejemljiva.

Morzycki (2015) dodatno poudarja, da je modifikacija intenzitete inherentno povezana z gradabilnostjo pomena, vendar hkrati opozarja na njeno ontološko pogojenost: pomen in funkcija modifikatorjev sta odvisna od lastnosti pojavov, na katere se nanašajo, kar otežuje njihovo enoznačno kategorizacijo.

Modifikatorji intenzitete tudi niso zgolj semantična sredstva, temveč imajo izrazito pragmatično funkcijo. V tem kontekstu so ključne teorije Paula Gricea (1975), Geoffreya Leecha (1983) ter Brownove in Levinsona (1987). Griceovo sodelovalno načelo razume komunikacijo kot skupno prizadevanje udeležencev, Leech pa ga nadgradi z vljudnostnim načelom, ki uravnava razmerje med ilokucijskimi in družbenimi cilji. Njegove pragmatične lestvice (strošek–korist, izbirnost, posrednost) jasno pokažejo, da večja posrednost in šibkejša ilokucijska sila praviloma povečujeta zaznano vljudnost. Brown in Levinson v okviru teorije vljudnosti uvedeta pojem integritete (*face*), ki jo intenzitetne šibitve pomagajo ohranjati. Prav modifikacija intenzitete je eden temeljnih mehanizmov negativne vljudnosti, saj omogoča zmanjševanje ogroženosti naslovnikove integritete.

S teorijo govornih dejanj in teorijami vljudnosti je intenziteto jezika oz. fenomen šibitve in krepitev (*mitigation/reinforcement phenomena*) temeljito povezala Marina Sbisà, pri čemer šibitev in krepitev obravnava kot temeljna, v osnovi simetrična mehanizma variiranja ilokucijskega učinka. Ilokucijska moč je opredeljena kot jezikovno sprožena sprememba na konvencionalni ravni medosebnih razmerij, zato šibitev in krepitev nista ločeni ali nasprotni kategoriji, temveč različna načina uravnavanja istega pojava, ki posegata v

razmerja pravic, odgovornosti, zavezanosti in upravičenosti med udeleženci komunikacije. Avtorica poudarja, da ilokucijski učinek ni vezan na posamezno poved, temveč nastaja v okviru strukturiranih besedilnih enot kot celot, kjer se lahko prepletajo heterogeni elementi krepitev in šibitev; ti lahko na primer okrepijo govorčevo zavezanost trditvi in hkrati omilijo njegovo odgovornost, ne da bi glavno trditev razveljavili. Meja med kazalci ilokucijske moči ter strategijami šibitve in krepitev je zabrisana, saj številni izrazi obenem signalizirajo vrsto govornega dejanja in sodelujejo pri določanju njegove intenzitete; šele »fiziognomija« govornega dejanja v celoti določa tako njegovo vrsto kot stopnjo moči. Zato mora analiza diskurza upoštevati vse relevantne značilnosti besedila, tudi najbolj subtilne prilagoditve intenzitete, pri čemer ima tak pristop pomembne implikacije tudi za teorije vljudnosti, saj omogoča natančnejše razumevanje strateškega upravljanja ilokucijske sile v kontekstu medosebnih razmerij in vprašanj integritete (Sbisà 2023: 105–128)

V zadnjih desetletjih se intenziteta jezika in intenzifikatorji obravnavajo v okviru različnih disciplin, kot so opisno jezikoslovje, študije vrednotenja, socialna psihologija in analiza diskurza. Skupina nizozemskih raziskovalcev (Liebrecht idr. 2016) ugotavlja, da zaradi različnih perspektiv prihaja do različnih konceptov, povezanih z intenziteto jezika. Tako ostajajo različni pogledi na številna vprašanja: ali se intenzificira propozicija ali vrednotenjska izjava, ali intenziteta vključuje le krepitev ali tudi šibitvene elemente ter v kolikšni meri intenziteta spreminja pomen izjave. Različni teoretiki se razhajajo tudi glede tega, kateri jezikovni elementi se sploh štejejo za intenzitetne modifikatorje. Po Liebrecht idr. je jezikovno intenziteto treba razumeti kot slogovni pojav, ki se ga na tej osnovi lahko raziskuje bolj sistematično.

Pri opazovanju intenzitete kot sestavnega dela besedilnega sloga pa se je pokazalo tudi, da raba krepilcev ne vpliva vedno na bralčevo zaznavanje intenzitete in s tem posledično tudi ne večja učinkov sporočila (Hamilton idr., 1990; Hamilton in Stewart, 1993). V drugih raziskavah pa so bralci zaznali višjo intenziteto kot posledico rabe krepilcev (prim. Van Mulken in Schellens, 2012, 1–2, v: Burgers in De Graaf 2013: 171). Tako Aune in Kikuchi (1993, v: Liebrecht idr. 2019: 185) ločujeta zaznano jezikovno intenziteto (*perceived language intensity*) od dejanske jezikovne intenzitete (*actual language intensity*). Na podlagi ugotovitev teh raziskav se intenziteta kaže predvsem kot vprašanje prejemnikove zaznave, ki jo oblikujejo slogovne značilnosti govorčevega besedila. Govorec pa svoje izjave v procesu upovedovanja prilagaja

kontekstu in naslovniku, zato so pri njegovi jezikovni izbiri in napovedovanju učinkov izbranih jezikovnih sredstev ključni dejavniki pričakovanja, očitnost namere in poznavanje sogovornika.

Prav ta postopek upovedovanja je kot del slovenske slovnice opisal Jože Toporišič, ko je med drugimi naklonskimi modifikacijami ali upovedovalnimi določitvami obravnaval tudi intenziteto jezika.

Modifikacija intenzitete v procesu upovedovanja

Slovenski jezikoslovec Toporišič (2004) je intenziteto jezika obravnaval v procesu upovedovanja, v okviru katerega loči dvanajst upovedovalnih določitev, med njimi tudi stopnjevitost oziroma intenzifikacijo.

Propozicijo razume kot pomensko podstavo stavka, ki je sestavljena iz predikata, njegovih udeležencev in morebitnih okoliščinskih določil. Kot ilustrativen primer navaja stavek *Andrej je včeraj lovil ribe*, v katerem pomensko podstavo tvorijo predikat *loviti*, aktanta *Andrej* in *ribe* ter cirkumstant *včeraj* (Toporišič 2004: 491–492). Iz te osnovne pomenske strukture lahko nastane cela vrsta povedi glede na različne modifikacije oziroma upovedovalne določitve, kot so: vprašalnost, naklonskost, časovnost, besedni red, čustveno zaznamovanost idr., npr.: *Ali je včeraj Andrej lovil ribe?*, *Andrej je včeraj želel loviti ribe.*, *Andrej bi včeraj lovil ribe.*, *Ribe je Andrej lovil včeraj.*, *O, Andrej je včeraj lovil ribe!*, *Andrejček je včeraj lovil ribice*. V vseh navedenih primerih ostaja osnovna referenčna vsebina nespremenjena, spreminja pa se odnos govorca do te vsebine in do naslovnika in prav ta odnos, ki se izrazi skozi različne upovedovalne določitve, je osrednji predmet obravnave naklonskosti.

Po Toporišiču (2004: 491–533) je ena od upovedovalnih določitev tudi stopnjevitost oziroma intenzifikacija, vendar pa Toporišič stopnjevanje povezuje tudi z drugimi določitvami, kot so gotovost, čustvena obarvanost in besedni red. Skladno s tem lahko modifikacijo intenzitete razumemo kot nadpomenko, ki se lahko realizira skozi različne naklonske in propozicijske premike. Vsakič, ko se sporočevalčeva perspektiva odmakne od pričakovanega ali nevtralnega izraza, pride do stopnjevanja pomena.

Intenziteto jezika tako lahko razumemo kot naklonsko modifikacijo stopnjevanja, ki določa tako propozicijsko kot naklonsko vsebino sporočila. Sporočevalec stopnjuje pomen propozicijskih in/ali naklonskih pomenov glede na svoj odnos do zunajjezikovne stvarnosti in sporazumevalne situacije. Pri tem lahko stopnjuje pomen samo določene jezikovne enote ali pa deluje na učinek pomena celotne povedi, argumenta, diskurza (Mikolič 2020: 43).

Intenziteta, nasilni in nenasilni govor

V sodobnih diskurznihi analizah se modifikacija intenzitete vse pogosteje povezuje z vprašanjem nasilnega in nenasilnega govora. Nasilni govor razumemo kot diskurz, v katerem stopnjevanje intenzitete zapira prostor za dialog, utrjuje asimetrična razmerja moči in ustvarja interpretativno realnost v korist dominantnih akterjev. Nenasilni govor pa temelji na odgovorni rabi intenzitete: ta omogoča jasnost izraza, hkrati pa ohranja naslovnikovo dostojanstvo in možnost odziva (Mikolič 2020: 217). V tem smislu intenziteta ni sama po sebi nasilna ali nenasilna, temveč postane takšna glede na svojo pragmatično in diskuržno rabo.

Zato je treba učinke intenzitete jezika obravnavati v širši, bolj družbeni perspektivi. V določenih okoliščinah je lahko intenziteta jezika v negativnem sporočilu razumljena kot verbalna agresija, zato jo je mogoče vključiti v teoretske okvire verbalne agresivnosti. Ti okviri temeljijo na dejanski rabi agresivnega jezika in na posameznikovem odnosu do takšne rabe, kar je mogoče meriti z lestvico verbalne agresivnosti VAS (*Verbal aAgresiveness Scale*) (Infante in Wigley, 1986). Lestvica zajema razpon od najbolj negativno do najbolj benevolentno oblikovanih postavk. Čeprav nekateri opozarjajo, da je treba upoštevati kompleksno naravo negativnih in pozitivnih antonimov, saj je tudi za pozitivni pol lestvice značilna visoka stopnja jezikovne intenzitete (Levine idr., 2004), raziskovalci v glavnem soglašajo, da so negativni izrazi zaznani kot intenzivnejši od pozitivnih (Liebrecht idr. 2019: 188).

Dejstvo je tudi, da »verbalna agresija predstavlja neposredno nevarnost civilizirani družbi« (Hamilton 2012: 6), zato so nadaljnje raziskave, ali in kako lahko raba intenzifikatorjev prispeva k boljšemu razumevanju verbalne agresivnosti, vsekakor smiselne.

Sklep

Analiza terminologije in teoretskih pristopov k naklonski modifikaciji intenzitete pokaže, da gre za zelo kompleksen in večplasten pojav. Intenziteta se kot dinamična kategorija najpogosteje umešča na presečišče semantike, pragmatike, diskurza in sociolingvistike ter ima ključno vlogo pri oblikovanju pomena, odnosov in razmerij moči v jeziku. Na osnovi sodobnih teorij naklonskosti, teorije govornih dejanj ter opisa procesa upovedovanja lahko intenziteto razumemo kot osrednji mehanizem, s katerim govorec prilagaja pomen, izraža vrednotenje in uravnava medosebne odnose. Ti lahko ostajajo v okvirih medsebojnega spoštovanja, ki ohranjajo integriteto udeležencev v sporazumevalnem procesu, ali pa prestopijo meje nenasilnega govora in predstavljajo večjo ali manjšo stopnjo verbalne agresivnosti. Sistematična obravnava intenzitete jezika je zato nujna tako v slogovnih analizah, slovnicih in slovarskih opisih kot tudi v širših razpravah o etiki in odgovornosti javnega diskurza.

Viri in literatura

Bally, C. (1965). *Linguistique générale et linguistique française*. Quatrième édition revue et corrigée. Berne: Éditions Francke.

Barker, C. (2002). The Dynamics of Vagueness. *Linguistics and Philosophy*, 25, 1–36. <https://doi.org/10.1023/A:1014346114955>.

Bowers, J. W. (1963). Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs*, 30, 345–352. <https://doi.org/10.1080/03637756309375380>.

Brown, P. in S. Levinson. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Use*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511813085>.

Buller, D. B., M. Burgoon, J. R. Hall, M. D. Levine, N. Taylor, A. M. Beach, B. H. Melcher, C. Klein Buller, M. Bowen, S. L. Hunsaker in F. G. Bergen. (2000). Using Language Intensity to Increase the Success of a Family Intervention to Protect Children from Ultraviolet Radiation: Predictions from Language Expectancy Theory. *Preventive Medicine*, 30(2), 103–113. <https://doi.org/10.1006/pmed.1999.0600>.

Burgers, C. in A. de Graaf. (2013). Language intensity as a sensationalistic news feature: The influence of style on sensationalism perceptions and effects. <https://doi.org/10.1515/commun-2013-0010>.

- Grice, P. (1975). Logic and conversation. V: P. Cole in J. L. Morgan (ur.). *Studies in Syntax and Semantics III: Speech Acts*. New York: Academic Press, 183–198. https://doi.org/10.1163/9789004368811_003.
- Gutzmann, D. in K. Turgay. (2015). Expressive intensifiers and external degree modification. *The Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 17, 185–228. <https://doi.org/10.1007/s10828-014-9069-3>.
- Halliday, M. A. K. (1994 [1985]). *Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Hamilton, M. A., J. Hunter in M. Burgoon. (1990). An Empirical Test of an Axiomatic Model of the Relationship Between Language Intensity and Persuasion. *Journal of Language and Social Psychology*, 9, 235–255. <https://doi.org/10.1177/0261927X9094002>.
- Hamilton, M. A. in B. L. Stewart. (1993). Extending an information processing model of language intensity effects. *Communication Quarterly*, 41(2), 231–246. <https://doi.org/10.1080/01463379309369882>.
- Hamilton, M. A. (2012). Verbal aggression: Understanding the psychological antecedents and social consequences. *Journal of Language and Social Psychology*, 31(1), 5–12. <https://doi.org/10.1177/0261927X11425032>.
- Hunston, S. in G. Thompson. (2000). *Evaluation in Text: Authorial Stance and the Construction of Discourse*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198238546.001.0001>.
- Infante, D. A. in C. J. Wigley. (1986). Verbal aggressiveness: An interpersonal model and measure. *Communication Monographs*, 53(1), 61–69. <https://doi.org/10.1080/03637758609376126>.
- Lakoff, G. (1972). Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts. *Papers from the Eighth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, 183–228. Ponatisnjeno v: *Journal of Philosophical Logic* (1973), 2(4), 458–508. <https://escholarship.org/uc/item/0x0010nv> (dostop: 2019-09-10). <https://doi.org/10.1007/BF00262952>.
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman. <https://doi.org/10.4324/9781315835976>.
- Levine, T. R., M. J. Beatty, S. Limon, M. A. Hamilton, R. Buck in R. M. Chory-Assad. (2004). The Dimensionality of the Verbal Aggressiveness Scale. *Communication Monographs*, 71(3), 245–268. <https://doi.org/10.1080/0363452042000299911>.
- Liebrecht, C., L. Hustinx, M. van Mulken in P. J. Schellens. (2016). Krachtige taal. Een literatuurstudie naar taalintensivering in vier onderzoeksvelden / Powerful language: A literature review on language intensity in four research fields. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 38(1), 57–79. <https://doi.org/10.5117/TVT2016.1.LIEB>.

- Liebrecht, C., L. Hustinx in M. van Mulken. (2019). The Relative Power of Negativity: The Influence of Language Intensity on Perceived Strength. *Journal of Language and Social Psychology*, 38(2), 170–193. <https://doi.org/10.1177/0261927X18808562>.
- Livnat, Z. in T. Sovran. (2001). Creativity vs. Meaningfulness in Adverbial Derivation. *Folia Linguistica*, 35(3/4), 299–312. <https://doi.org/10.1515/flin.2001.35.3-4.299>.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Volume 2. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/S0047404500007466>.
- Markkanen, R. in H. Schröder (ur.). (1997). Hedging and Discourse: Approaches to the Analysis of a Pragmatic Phenomenon in Academic Texts. Berlin/New York: Walter de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110807332>.
- Martin, J. R. (2000). Beyond exchange: Appraisal systems in English. V: S. Hunston in G. Thompson (ur.). *Evaluation in Text: Authorial Stance and the Construction of Discourse*. Oxford: Oxford University Press, 74–101.
- Martin, J. R. in P. R. R. White. (2005). *The Language of Evaluation: Appraisal in English*. New York: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230511910>.
- Mikolič, Vesna. (2017). TILKA Educational Model and Nonviolent Communication. *Croatian Journal of Education*, 19, 2, 49–60.
- Mikolič, V. (2020). *Izrazi moči slovenskega jezika*. Koper: Annales ZRS; Ljubljana: Slovenska matica.
- Morzycki, M. (2015). *Modification. Key Topics in Semantics and Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nouwen, R. (2010). Two kinds of modified numerals. *Semantics and Pragmatics*, 3, 1–41. <https://doi.org/10.3765/sp.3.3>.
- Nuyts, J. in J. van der Auwera (ur.). (2016). *The Oxford Handbook of Modality and Mood*. Oxford: Oxford University Press.
- Palić, I. (2014). Mogući okvir za opis epistemičkomodalnih iskaza u bosanskome jeziku. V: *Sarajevski filološki susreti 2: zbornik radova, knjiga 1*. Sarajevo: Bosansko filološko društvo, 153–181.
- Palmer, F. R. (2001). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press. <http://dx.doi.org/10.1017/CBO9781139167178>.
- Preiss, R. W. (1986). *Language Intensity: A Comprehensive, Annotated Bibliography*. Annandale: Speech Communication Association. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED405608.pdf> (dostop: 2020-02-15).
- Puntoni, S., B. de Langhe in S. M. J. van Osselaer. (2009). Bilingualism and the Emotional Intensity of Advertising Language. *Journal of Consumer Research*, 35(6), 1012–1025. <https://doi.org/10.1086/595022>

Sbisà, M. (2023). *Essays on Speech Acts and Other Topics in Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192844125.001.0001>.

Stubbs, M. (1996). *Text and Corpus Analysis: Computer-Assisted Studies of Language and Culture*. Oxford: Blackwell.

Thompson, G. in L. Alba-Juez (ur.). (2014). *Evaluation in Context*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/fol.22.2.06fuo>.

Toporišič, J. (2004 [1976]). *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Trbojević, I. (2011). On innocence and experience: modal hedges in health care product instructions in English and Serbian. *Filolog*, 3, 131–140.

Vainik, E. in D. Brzowska. (2019). The use of positively valued adjectives and adverbs in Polish and Estonian casual conversations. *Journal of Pragmatics*, 153, 103–115. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.02.001>.

Zvekić-Dušanović, D. (2011). *Modalnost. Motivaciona modalnost u srpskom i mađarskom jeziku*. Novi Sad: Filozofski fakultet Novi Sad.